

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра _____ фінансів _____
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри фінансів
Волохова І.С.

_____ (підпис)
“ ____ ” _____ 201__ р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра**

зі спеціальності 8.07072 Фінанси, банківська справа та страхування

за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»

на тему: «Місцеві фінанси в економічній системі держави»

Виконавець:

Студентка фінансово-економічного факультету

_____ Немченко Ганна Валеріївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

_____ к.е.н. _____

(науковий ступінь, вчене звання)

_____ Васютинська Людмила Анатоліївна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

АНОТАЦІЯ

Немченко Г.В. Місцеві фінанси в економічній системі держави

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 8.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Державні та муніципальні фінанси». - Одеський національний економічний університет. - м. Одеса, 2018 рік

У роботі розглянуто теоретичні засади функціонування місцевих фінансів. Шляхом проведення причинно-наслідкового аналізу оцінено чинники бюджетного впливу на розвиток економічної системи держави. Надано пропозиції щодо вдосконалення місцевих фінансів та бюджетів в контексті забезпечення економічного зростання.

Ключові слова: місцеві фінанси, місцеві бюджети, витрати та доходи місцевих бюджетів, фінансова децентралізація, бюджетні інвестиції, бюджетні важелі.

ANNOTATION

Nemchenko H. Local finance in economic system of the state

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 8.07072 Finance, Banking and Insurance under the master's program «State and municipal finances». - Odessa national economic University. - Odessa, 2018

In the thesis theoretical bases functioning of local finance were studied. Cause-investigatory analysis was conducted for estimated the budget impact on the development of the economic system state. The proposals for the improvement of local finance and budgets in the context of economic growth were proposed.

Key words: local finance, local budgets, fiscal decentralization, costs and revenues of local budgets, budget investments, budget levers.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ	7
1.1. Становлення та розвиток місцевих фінансів.....	7
1.2. Економічна сутність місцевих фінансів	17
1.3. Місцеві бюджети як фінансова основа місцевого самоврядування	29
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА СТАНУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	40
2.1. Проблематика та практика формування доходів місцевих бюджетів	40
2.2. Моніторинг видатків місцевих бюджетів.....	65
2.3. Оцінювання впливу місцевих бюджетів на економічний розвиток територіальних громад (на прикладі м. Одеси)	75
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ	90
3.1. Зарубіжний досвід бюджетного фінансування економічного розвитку територій та можливості його застосування в Україні	90
3.2. Активізація бюджетних важелів щодо реалізації регіональних програм економічного розвитку.....	99
3.3. Фінансова децентралізація як підґрунтя економічного розвитку регіонів.....	111
ВИСНОВКИ	119
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	123
ДОДАТКИ	135

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток ринкової економіки вимагає від суб'єктів господарювання, з одного боку, підвищувати їх конкурентоспроможність, а з іншого – забезпечувати стабільність та стійкість економічної системи у мінливих умовах зовнішнього середовища. Сучасний етап економічного розвитку в Україні є досить складним і потребує концентрації зусиль уряду і органів місцевого самоврядування в напрямку забезпечення збалансованості та стійкості бюджетної системи.

Враховуючи той факт, що місцеві фінанси впливають на економічний розвиток територій, основні проблеми щодо їх функціонування пов'язані із можливістю фінансового забезпечення цього розвитку. Обмеженість ресурсного потенціалу та недосконалість економічних систем територій змушує місцеву владу залучати додаткові фінансові ресурси для розширення обсягів фінансування економічного розвитку та забезпечення потреб територіальних громад. Нерозвиненість інфраструктури регіональних фондових ринків та відсутність дієвого механізму фінансування регіональних цільових програм економічного розвитку не дає можливості залучати інвестиційні ресурси для побудови економіки інноваційного типу на місцях. Окреслена проблематика визначає актуальність обраної теми.

Розв'язанням окреслених проблем займалися такі вітчизняні науковці, як К. М. Бліщук, Л. М. Зайцева, О.П. Кириленко, В.І. Кравченко, О.Я. Лилик, І.О. Луніна, В.М. Опарін, Н.А. Ширкевич, О.О. Чечуліна, С.І. Юрій та ін.

Зазначені питання набули свого загострення в сучасний період в Україні, що пов'язано з динамічністю реформування місцевих фінансів. Тому виникла необхідність у переосмисленні теоретичних положень та продовженні практичних досліджень у названому напрямку.

Віддаючи належне науковим напрацюванням, варто зазначити, що існує низка проблем, які потребують свого вирішення. Серед них недостатньо дослідженими є питання щодо: вдосконалення місцевих фінансів у нових

економічних умовах; фінансового забезпечення регіональних програм економічного розвитку; становлення фінансової децентралізації.

Мета роботи. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад формування та використання місцевих фінансів, а також розробка шляхів їх вдосконалення в контексті економічного зростання.

Вказана мета обумовлює вирішення таких завдань:

- вивчити передумови виникнення і етапи розвитку місцевих фінансів;
- розкрити соціально-економічну сутність місцевих фінансів;
- дослідити місцеві бюджети як фінансову основу місцевого самоврядування;
- проаналізувати проблематику та практику формування доходів місцевих бюджетів;
- провести моніторинг видатків місцевих бюджетів;
- оцінити вплив місцевих бюджетів на економічний розвиток територіальних громад (на прикладі м. Одеси);
- дослідити зарубіжний досвід бюджетного фінансування економічного розвитку територій та можливості його застосування в Україні;
- розробити пропозиції щодо активізації бюджетних важелів в реалізації регіональних програм економічного розвитку.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процес формування та використання місцевих фінансів в економічній системі.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є економічні відносини з приводу формування, розподілу та використання місцевих фінансів.

Методи дослідження. Для виконання поставлених задач використовувалися діалектичний, емпіричний та логічний методи наукового пізнання при дослідженні сутності місцевих бюджетів, статистичні методи для здійснення моніторингу та виявлення основних тенденції розвитку місцевих бюджетів, зокрема: методи динамічних порівнянь та графічного зображення кількісних величин, групування та математичного моделювання.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження складають законодавчі та нормативно-правові акти з питань фінансів, бюджету, оподаткування; звітні дані Міністерства фінансів України і Державного казначейства України; статистичні матеріали Державного комітету статистики України; аналітичні матеріали групи фіскального аналізу при Комітеті Верховної Ради України з питань бюджету; матеріали, опубліковані в рамках Програми сприяння парламенту України.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами дослідження опубліковано: статті: Немченко Г.В. Проблеми фінансової децентралізації в Україні/ Т.М. Ступницька, Г.В. Немченко// Економіка харчової промисловості – Том 8, Випуск 1/2016, - с.67-72. Немченко Г.В. Сучасна глобальна регіоналістика і суб'єкти економіки: напрями впливу / В.В. Немченко, Г.В. Немченко // Економічна та продовольча безпека України – Том 4 випуск 3/2016, с.14-17.

Немченко В.В., Немченко Г.В. Фінансова децентралізація та її загрози в Україні : / В.В. Немченко, Г.В. Немченко // Розвиток фінансової системи сучасного підприємства: обліково-аналітичний аспект / за ред. Немченко В.В. (Колективна монографія).– ОНАПТ 2017. – С.38-43

Основні положення, що висвітлені в дипломній роботі обговорювалися на студентській науково-практичній конференції фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету: «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи» 20-14 листопада 2017 року.

ВИСНОВКИ

Результатом дипломної роботи є теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, що виявляється в обґрунтуванні теоретичних засад розвитку місцевих бюджетів в економічній системі, діагностики стану місцевих бюджетів в економічній системі України, а також визначенні шляхів вдосконалення управління місцевими бюджетами в контексті економічного зростання. Це дозволило сформулювати низку висновків теоретичного та науково-практичного характеру, які відображають вирішення завдань дипломної роботи відповідно до поставленої мети:

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. На основі дослідження наукових джерел щодо еволюції місцевих бюджетів вивчено етапи їхнього історичного досвіду та виявлено, що особливості становлення місцевих бюджетів в різні періоди історичного розвитку пов'язані з розвитком економічної системи.

2. Дослідження соціально-економічної сутності місцевих фінансів дозволило дійти висновку, що останні як складова фінансової системи держави і основа фінансової бази діяльності органів місцевого самоврядування здійснюють вплив через відповідний фінансовий механізм на регулювання економічних і соціальних процесів певних територій.

3. Доведено, що зміна економічної системи держави та ринкові трансформації суспільства сприяють відновленню та зміцненню інституту місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування є підґрунтям забезпечення самостійності органів влади у прийнятті управлінських рішень, спрямованих на забезпечення соціально-економічного розвитку на підпорядкованих територіях.

4. Визначено низку проблем, пов'язаних з формуванням доходів місцевих бюджетів, а саме:

- існування істотних протиріч в нормативно-законодавчій базі, що регулює формування і використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів;

- надмірна централізація управління місцевими бюджетами та відсутність чіткого розподілу компетенцій щодо вирішення конкретних завдань між центральними органами влади і органами регіонального та місцевого самоврядування;

- слабка власна фінансова база та значна залежність від офіційних трансфертів, що надаються з Державного бюджету України;

- зниження темпів соціально-економічного розвитку регіонів, загострення інфляційних процесів, девальвація національної валюти.

5. Встановлено, що тенденції розвитку місцевих видатків мають чітко виражену тенденцію до зростання, що свідчить про збільшення фінансових можливостей органів місцевого самоврядування. Значний обсяг видаткових повноважень забезпечується як через власні, так й через делеговані повноваження. Саме відповідність між можливостями і потребами місцевих бюджетів визначає їхню фінансову спроможність забезпечувати населення суспільними благами. Тому питання, яким обсягом ресурсів має володіти місцева влада, виходить на передній план у реалізації первинних завдань.

6. Оцінювання впливу місцевих бюджетів на економічний розвиток територіальних громад надало можливість дійти висновку про необхідність: розширення дохідної бази місцевого самоврядування; чіткого розподілу повноважень між різними рівнями бюджетів; інфраструктурного забезпечення територіальних громад, створення умов для залучення зовнішніх та заохочення внутрішніх інвесторів шляхом формування регіональних інвестиційних фондів.

7. Визначено, що не можна однозначно стверджувати про доцільність застосування того або іншого зарубіжного досвіду щодо фінансового стимулювання регіонального економічного розвитку. Проте слід звернути увагу на досить поширене застосування інвестиційних, кредитних та інших фінансових інструментів в країнах Європи, США, Канади, де застосовують інвестиційні фонди, венчурне фінансування, регіональні цільові кредити, та ін.

8. Визначено, що активізація бюджетних важелів сприятиме покращенню інвестиційного клімату в територіальних утвореннях та впливатиме на розвиток

реального сектору економіки. Необхідним є інвестування коштів в формування такої системи надання суспільних послуг, яка б забезпечувала високий рівень соціально-економічного розвитку, підвищувала б матеріальний добробут населення, забезпечувала б розвиток матеріально-технічної бази соціальної сфери, а також активізувала б інвестиційні процеси та сприяла б економічному зростанню.

9. Доведено, що фінансова децентралізація здійснює суттєвий вплив на економічний розвиток, а також підвищує прозорість бюджетного процесу та посилює зацікавленість органів місцевого самоврядування в реалізації фінансового потенціалу територіального утворення. Децентралізація значно розширює можливості місцевої влади у здійсненні зовнішніх та внутрішніх запозичень, що суттєво поживає діяльність місцевих фінансових ринків та надасть можливість залучати додаткові фінансові ресурси для реалізації інвестиційно-інноваційних проектів.

Проведене дослідження дозволило висунути низку пропозицій щодо удосконалення місцевих фінансів у контексті забезпечення економічного зростання. Зокрема, пропонується:

- розробити заходи щодо пріоритетної державної підтримки економіки тих територій, перспективи розвитку яких залежать від стану певної або певних галузей, що надасть можливість попередити падіння виробництва і створити умови для подальшого економічного зростання;
- переглянути політику надання централізованої державної підтримки регіонам з огляду на мотивування органів місцевого самоврядування до здійснення економічних перетворень;
- запровадити механізм стимулювання економічного розвитку депресивних територій, використовуючи кредитний інструментарій та гранди;
- сприяти організації регіонального ринку інвестиційних проектів для мотивування потенційних інвесторів щодо вкладання коштів в регіональні (муніципальні) цільові програми;

- створити умови для організації альянсу між місцевою владою та бізнесом в рамках публічно-приватного партнерства з метою реалізації програм соціально-економічного розвитку локальних територій;
- розробити фінансовий механізм щодо реалізації концесійних угод для передачі у концесію муніципальної власності;
- сприяти посиленню ролі фінансово-кредитних установ у залученні інвестицій в регіон шляхом створення регіональних інвестиційних фондів;
- розвинути систему муніципальних позичок для забезпечення кредитними ресурсами інвестиційних проєктів/програм місцевого значення;
- забезпечити нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Місцеві фінанси [Текст]: підручник / [О. Б. Жихор, О. П. Кириленко, О. М. Тридід та ін.]; за ред. О. Б. Жихор, О. П. Кириленко; Ун-т банк. справи Нац. банку України. - Київ: УБС НБУ, 2015. - 579 с. Режим доступу: http://studbooks.net/79118/finansy/mestnye_finansy
2. Витте С. Ю. Конспект лекцій о Народном и Государственном хозяйстве, читанных Его императорскому Высочеству Великому Князю Михаилу Александровичу в 1900-1902 гг. [2-е изд.] / С. Ю. Витте. – СПб, 1912. Типография Акц. Общ. «Брокгауз-Ефрон». – 568 с.
3. Волохова І.С. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні [Монографія] / І.С. Волохова. – Одеса: Атлант, 2014. – 462 с.//с.8
4. Васютинська Л.А. Актуальні проблеми фінансово-кредитних відносин / Л.А. Васютинська, О.П. Чернявський. – ОДЕУ, ротопринт, 2009. – 163 с.
5. Історія державної служби в Україні /Авт. колектив: О.Г.Аркуша, О.В.Бойко, Є.І.Бородін, С.В.Віднянський, П.П.Гай-Нижник та інш. / Відп. ред. Т.В.Мотренко, В.А.Смолій. НАН України. Інститут історії України; Головне управління державної служби України. У 5 т. - К.: "Ніка-Центр", 2009. - Т.1. - 544 с. с.284-285
6. Волохова І.С. Історичні аспекти теорії та практики місцевих фінансів / І. С. Волохова // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2012. - Вип. 1. - С. 289-296
7. Местный бюджет Союза ССР в 1923-1925 гг. Исполнение бюджетов. – М. : Финансовое издательство Н.К. Ф. СССР 1927. – 240 с. //с. 111
8. Музика О.А. Неподаткові доходи місцевих бюджетів України: фінансове дослідження : [монографія]/ О.А. музика. – К. : Атіка, 2006.// с. 33
9. Євдокімова М.О. Місцеві фінанси: навч. посібник / М.О.Євдокімова; ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2014. – 343 с. //с.9

10.Гутаріна С.О. Еволюція поглядів на трактування поняття “місцеві фінанси” /С. О. Гутаріна // Экономика и управление [Текст]. — 2008. — № 4. — С. 56—61.

11.Теорія фінансів [Текст] : підручник / за ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. —К. : Центр учбової літератури, 2010. — С. 22

12.Теорія фінансів [Текст] : підручник / за ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. —К. : Центр учбової ітератури, 2010. — С. 22

13.[Portugal: The reform of the Local Finance Law, OECD Publishing [Electronic resource]. — Access mode : http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/reforming-fiscal-federalism-and-local-government/portugal-the-reform-of-the-localfinance-law_9789264119970-11-en#page1].

14.Владимиров К. М. Місцеві фінанси [Текст] : навч. посіб. / К. М. Владимиров,Н. Г. Чуйко, О. Ф. Рогальський. — Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2009 — 352 с

15. Україна. Верховна Рада. ЗУ від 21. 05. 1997 № 280/97 ВР. Про місцеве самоврядування в Україні / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст.170.

16. Петленко Ю.В., Рожко О.Д. Місцеві фінанси: Опорний конспект лекцій. — К.: Кондор, 2003. — 282 с.

17. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси. Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 416 с.

18. Кириленко О. П. Місцеві фінанси : навчальний посібник / О. П. Кириленко. — Тернопіль : Астон, 2004. — 192 с.

19.Фінанси : підручник / С. І. Юрій [та ін.] ; ред. С. І. Юрій, В. М. Федосов. - К. : Знання, 2008. - 611 с.

20.Фінанси (Загальна теорія): Навч. посібник. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2002. — 240 с.

21.Рева Т.М., Ковальчук К.Ф., Кучкова Н.В. Місцеві фінанси. Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 208 с., с.34

22. Британська Н.Н., Пасічник В.В., Хозінська І.С. [Електронний ресурс]. Роль місцевих бюджетів в соціально-економічному розвитку регіонів. - Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=69071>
23. Волохова І. С. Місцеві фінанси України в умовах децентралізації: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук: спеціальність 08.00.08 / І. С. Волохова. – Одеса, 2015.
24. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України: Навчальний посібник / В.І. Кравченко. — К.: Товариство «Знання» 1999. — 487 с., с. 118
25. Бюджетний менеджмент: Підручник / В.Федосов, В.Опарін, Л.Сафонова та ін. - К.: КНЕУ, 2004. - 864 с., с. 16.
26. Терещенко С.І. Регіональні аспекти формування місцевих бюджетів - // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Фінанси і кредит. Вип. № 2 (31), 2011 / Сумський національний аграрний університет. - Суми : СНАУ, 2011. - С. 63-67. , с. 64-65
27. Рева Т.М., Ковальчук К.Ф., Кучкова Н.В. Місцеві фінанси. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 208 с., с.35-36
28. Сунцова О.О. Місцеві фінанси : навч. посіб. / О.О. Сунцова. – К. : ЦНЛ, 2005. – 219 с., с.127.
29. Боярко І.М. Місцеві бюджети у забезпеченні соціально-економічного розвитку міста [Текст]: монографія / І.М. Боярко, О.В. Люта, Н.Г. Пігуль. – Сумське видавництво ЛВКП «Корпункт», 2012. – 92с.
30. Балацький Є.О. Місцеві бюджети як визначальна ланка місцевих фінансів // Фінансово-банківські механізми державного управління економікою України, 2011. – С. 268-277.
31. Семухин И.Ю. Экономико-правовые аспекты формирования финансовой базы местных бюджетов // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Сер. «Юридические науки». Т. 20. – 2007. – № 1. – С. 109-114.

32. Україна. Верховна Рада. Бюджетний кодекс України зі змінами та доповненнями від 08.07.2010 р. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/byudzhetniy_kodeks_ukraini/statja-2.htm.

33.Ровинська К.І. Принципи Європейської хартії місцевого самоврядування в Україні / К.І. Ровинська . - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2013-1/doc/5/02.pdf>

34.Україна. Верховна Рада. Конституція. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР / Верховна Рада . - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

35. Руснак Б. Місцеве самоврядування в Україні: теорія і практика. Посібник для депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів / Б.А. Руснак. – Одеса, 2011. - 536 с., с. 23-24

36.Україна. Верховна Рада. Європейська хартія місцевого самоврядування. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036

37.Фрицький О. Ф. Конституційне право України: Підручник. — К: Юрінком Інтер, 2002. - 536 с, с. 517, 521

38.Ярмиш О.Н., Серьогін В.О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: Підручник. – Харків: Вид-во Національного ун-ту внутр. справ, 2002. – 124 с., с. 102

39.Батанов О. В., Волошин Ю. О., Маліков С. В. Статут територіальної громади: проблеми теорії і практики. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ, Маріупольський гуманіт. ін-т, 2004. – 192 с., с. 17-18

40. Євтушенко О.Н. Державницька й громадська концепції місцевого самоврядування в російській політичній думці другої половини ХІХ століття / О.Н. Євтушенко - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2012/182-170-22.pdf>

41. Тищенко К.М. Поняття та основні теорії походження місцевого самоврядування / К.М. Тищенко. -- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2009-1/doc/2/12.pdf>

42. Місцеве самоврядування. Крок до ефективності. Що має знати депутат місцевої ради: Книга 1. / Відповідальний за випуск: Віктор Галич // Інститут Політичної освіти. – К.:2010. – 116 с.
43. Веселовський Б. Становлення муніципального права в Україні: проблеми теорії та практики / Б. Веселовський — [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.academia.edu/>
44. Сунцова О.О. Місцеві фінанси : навч. посіб. / О.О. Сунцова. – К. : ЦНЛ, 2005. – 219 с., с. 315-316
45. Павленко Р.І. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів влади / Р.І. Павленко. — [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=1158>.
46. Клімова С.М. Основні Напрямки реформування місцевих бюджетів в Україні / С.М. Клімова. — [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2008-2/doc/2/04.pdf>.
47. Другова Ю. Бюджетний федералізм: правовий аспект / Ю. Другова // автореферат дис.. канд.. юрид. Наук. – М.: 1999. – 28 с. ,с.32
48. Тищенко О.М. Термінологічна сутність поняття «бюджетні відносини» / О.М. Тищенко, Н.Ю. Тимушева — [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.problecon.com/pdf/2012/1_0/30_34.pdf. , с.45
49. Самохвалов А. Федеральный бюджет и бюджеты субъектов Федерации: состояние взаимодействия // Российский экономический журнал. - 1996. - № 11 - 12. - С. 38 – 45. , с.40
50. Птицын В.И. Бюджетный федерализм и совершенствование межбюджетных отношений // Финансы. - 1996. - № 9. - С. 7 – 11. , с. 10
51. Богачева О.В. Становление Российской модели бюджетного федерализма // Вопросы экономики. - 1998. - № 8. - с. 32. , с.32
52. Деркач М.І. Теоретичні аспекти формування сучасної моделі фіскальної децентралізації // Вісник дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – 2010. – Вип. 4(2). – С. 60-66.

53. Педченко Н.С., Заворотній С.І. Бюджетний федералізм у фінансовій системі держави: моделі та принципи // Наукові праці КНТУ. – 2013. – Вип. 24. – С. 320-326.

54. Савчук Н.В. Фіскальні пріоритети функціонування та розвитку бюджетної системи / Н.В. Савчук // Формування ринкової економіки № 29. – 2013. – С. 342-356.

55. Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI Податковий кодекс України // Верховна Рада України - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

56. Україна. Рада Міністрів України. Звіти про виконання бюджету України за 2011-2016 роки. // Державна казначейська служба. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=147445>.

57. Бюджетний моніторинг : аналіз виконання бюджету за 2011 рік [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.]. Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К. : ІБСЕД. – 142 с..

58. Бюджетний моніторинг : аналіз виконання бюджету за 2012 рік [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.]. Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К. : ІБСЕД. – 96 с.

59. Бюджетний моніторинг : аналіз виконання бюджету за 2013 рік [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.]. Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К. : ІБСЕД. – 67 с.

60. Бюджетний моніторинг : аналіз виконання бюджету за 2014 рік [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.]. Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К. : ІБСЕД. – 77 с.

61. Бюджетний моніторинг : аналіз виконання бюджету за 2015 рік [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.]. Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К. : ІБСЕД. – 80 с.

62. Бюджетний моніторинг : аналіз виконання бюджету за 2016 рік [Щербина І.Ф., Рудик А.Ю., Зубенко В.В., Самчинська І.В.]. Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – К. : ІБСЕД. – 90 с.

63. «Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки»

64. Скиба Л. Доходи місцевих бюджетів у забезпеченні повноважень органів місцевого самоврядування / Л. Скиба // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє . – 2012. - № 17. - С. 128-133.

65. Дмитровська В.С. Теоретичні засади формування доходів місцевих бюджетів / В.С. Дмитровська // Вісник ЖДТУ № 1 (63). – 2013 С. 349-353.

66. Швабій К.І. Оподаткування доходів населення: проблеми науки та практики : монографія / К.І. Швабій. - Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2009. - 296 с.

67. Мельник В.М. Фіскальна ефективність податку з доходів фізичних осіб в Україні : можливості зростання / В. М. Мельник // Фінанси України. – 2007. – № 12. – С. 38-41.

68. ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ// Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція станом на 03.12.2017)// - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

69. Поліщук В.Л. Плата за землю як інструмент раціонального використання земельних угідь / В.Л. Поліщук, Н.І. Лавор. -- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/prvse/2012_4/4_9.pdf

70. Трещов М.М. Вплив плати за землю на формування фінансової незалежності місцевого самоврядування / М.М. Трещов //Вісник №2(32). 2013. – С. 194-197, с.194

71. Коваленко С.О. Економічне обґрунтування методів розподілу доходів бюджету від операцій з капіталом між ланками бюджетної системи /

С.О. Коваленко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/2011/8/82011_19.pdf

72. Глущенко Ю. А. Оптимізація видатків місцевих бюджетів України в системі місцевого самоврядування / Ю. А. Глущенко Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2015-3/doc/3/01.pdf>

73. Соскін О. І. Роль державного регулювання у формуванні сучасної економічної моделі: зміна імператива в умовах хаосу / О. І.Соскін // Економічний часопис-XXI. – 2013. – № 1–2(1). – С. 3–7. –[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://soskin.info/userfiles/file/CHASOPYS/1-2-2013-1/Soskin%20Oleh.pdf>, с. 411

74. Власюк Н. І. Місцеві фінанси : навчальний посібник / Н. І. Власюк, Т. В. Мединська, М. І. Мельник. – К. : Алерта, 2011. – 328 с. , с. 203-204

75. Винниченко Н.В. Місцеві бюджети розвитку в системі інвестиційного забезпечення соціальної сфери : автореф. дис.. канд.. економ. наук 08.00.08 «гроші, фінанси та кредит» / Н.В. Винниченко. – Суми, 2008. – 23 с.

76. Диба О.М. Механізм залучення зовнішніх ресурсів формування інвестиційного потенціалу місцевих бюджетів / О.М. Диба, В.В. Крук // Ефективна економіка. – 2009. - № 10. – С. 54-63.

77. Пояснювальна записка про виконання бюджету м. Одеси за 2012 рік

78. Пояснювальна записка про виконання бюджету м. Одеси за 2013 рік

79. Пояснювальна записка про виконання бюджету м. Одеси за 2014 рік

80. Пояснювальна записка про виконання бюджету м. Одеси за 2015 рік

81. Пояснювальна записка про виконання бюджету м. Одеси за 2016 рік

82. Шалигіна Г.М. Формування фінансового потенціалу місцевих бюджетів / Г.М. Шалигіна дис. канд. економ. наук 08.00.08 «Гроші, фінанси та кредит» / Г.М. Шалигіна – Маріуполь, 2015. – 212 с.

83. Руденко В.В. Концептуальні засади бюджетного інвестування / В.В. Руденко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA/2015-1/23.pdf>, с.25

84. Furdell P. Poverty and Economic Development. Views from City Hall. Furdell P. – Washington D.C.: National League of Cities, 1994. –254 p.

85. The Cohesion Fund at a glance. [Електроннийресурс] / Official page of the European Commission. – Online on: http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/procf/cf_en.htm., с. 76

86. Man Joyce. Tax Increment Financing and Economic Development: Uses, Structures, and Impact / Man Joyce; edited by C. Johnson and J. Man. – Albany, NY: State University of New York Press, 2001. – 98 p.

87. Official page of WIRE-Net. [Electronic source]. – Online on: <http://www.wire-net.org/about.html> ., с. 57

88. Єпіфанов А.О. Бюджет України: монографія: у 2 кн. / А.О. Єпіфанов, І.І. Д'яконова, І.В. Сало. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ». Книга перша: Бюджет – головна ланка фінансів держави. – 2010. – 201 с.

89. Aronson R. Management Policies in Local Government Finance. / Aronson R., Schwartz E. – [5th edition]. – Washington D.C. : ICCMA, 2004 . – 358 p.

90. Interinstitutional Agreement between the European Parliament, the Council and the Commission on budgetary discipline and sound financial management (2006/C 139/01); Technical adjustment of the financial framework for 2008 in line with movements in GNI (COM(2007)2008). [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Європейської Комісії. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/>.

91. Pochet P. The European Union and the Process of Social Convergence / Pochet P., An-toons J. / Observatoire Social European Report. // Belgian Review of Social Security, 1998. – p. 85-90.

92. Structural Funds and Cohesion Funds. [Електронний ресурс] / Електронна енциклопедіяWikipedia. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Structural_Funds_and_Cohesion_Funds.

93. Державні фінанси: Теорія і практика перехідного періоду в Центральній Європі: пер. з англ. – К.: Основи. – 1998. – 346 с.
94. Растова, Ю.И. Методические основы прогнозной оценки объема инвестирования в инновационные проекты / Ю.И. Растова, С.И. Межов // Вестник ИНЖЭКОНа. Серия: Экономика. – 2014. – №2 (69). – С. 78–83.
95. Державна комісія США з цінних паперів і бірж / Офіційний сайт. – Державна комісія США з цінних паперів і бірж. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.sec.gov.
96. Шваков Е.Е. Инвестиционный механизм на территориях регионального развития / Е.Е. Шваков // Известия Алтайского государственного университета. – 2014. – №2-1 (82). – С. 313–316.
97. Попель Л.А. Бюджетні інвестиції як складова інвестицій реального сектору економіки / Л.А. Попель . – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2011_2_3/205-209.pdf
98. Дегтяр А.О. Принципи управління бюджетними інвестиціями / А.О. Дегтяр, Гончаренко М.В. . – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2010-1/doc/1/02.pdf>
99. Бюджетна політика: прагматичні підходи до стратегічних рішень / Авраменко К.В., Жаліло Я.А. та ін.- К. : Ст-ДРУК. – 2016. – 112 с.
100. Opinion of the European Economic and Social Committee on the “GreenPaper on public- private partnerships and Community law on public contracts and concessions”. / Official Journal of the European Union. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:EN:PDF>.
101. Місце регіонів у перебудові структури народного господарства України Немченко Г.В. –. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_/1/02.pdf

102. Проблеми фінансової децентралізації в Україні / Т. М. Ступницька, Г. В. Немченко // Економіка харчової промисловості. - 2016. - Т. 8, Вип. 1. - С. 67–72.
103. [Електронний ресурс] / – Режим доступу: [http://vuzlib.com/content/view/3412/123/]
104. [Електронний ресурс] / – Режим доступу: pidruchniki.com/11800912/finansi/mistsevi_finansi
105. Місцеві фінанси: навч. посіб.–К.: Центр учбової літератури, 2010. — 488 с., с.20
106. Волохова І.С. Місцеві фінанси та перспективи поглиблення фінансової децентралізації в Україні [Монографія] / І.С. Волохова. – Одеса: Атлант, 2014. – 462 с.
107. Енциклопедія державного управління [Текст] : в 8 т. Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. кол. : О. Ю. Амосов, О. С. Ігнатенко (співголова) [та ін.]. — Харківський регіональний державного управління Національної академії державного управління України. — Х. : Вид.-во ХарРІДУ “Магістр”, 2011. — 408 с]
108. Круш П. В. Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень [Текст] : підручник / П. В. Круш, О. О. Кожемяченко. — К. : Центр учб. л-ри, 2011. — 320 с.
109. Кравченко О. О. Місцеві фінанси [Текст] : навч. посіб. / О. О. Кравченко. — К. : ДЕДУТ, 2009. — 157 с.
110. Ніколаєва О. М. Місцеві фінанси [Текст] : навч. посіб. / О. М. Ніколаєва. — К. : Центр навчальної літератури, 2013. — 354 с.
111. Теорія фінансів [Текст] : підручник / за ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. —К. : Центр учбової ітератури, 2010. — С. 22.
112. Кириленко О. П. Місцеві фінанси [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. Навч закл. / О. Кириленко. — Т. : Астон, 2004. — С. 36.

113. Гутаріна С.О. Еволюція поглядів на трактування поняття “місцеві фінанси” /С. О. Гутаріна // Экономика и управление [Текст]. — 2008. — № 4. — С. 56—61

114. Морозова Е. А. Фискальная децентрализация и методологические основы взаимодействия различных уровней власти в федеративных государствах / Е. А. Морозова //Вопросы экономики и права [Текст]. — 2011. — № 10. — С. 161—166.

115. Ширкевич Н. А. Местные бюджеты [Текст] / Н. А. Ширкевич. — М. : Финансы и статистика, 1991. — С. 189.